II. KORIENSKI I IZGOVORNI PRAVOPIS

U HRVATSKOJ PROŠLOSTI I SADAŠNJOSTI

Napisao dr. A. B. KLAIĆ

U poviesti hrvatske knjige često se javljalo pitanje, da li bi hrvatske rieči valjalo pisati onako, kako se izgovaraju (zvučni, izgovorni, fonetički pravopis), ili bi se u pisanju trebalo obzirati na njihovo postanje (korienski, etimoložki pravopis). Pitanjem izgovornog i korienskog pravopisa u našoj prošlosti bavio se osobito dr. Tomislav Maretić, (Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima, Zagreb, 1889.). On je ustanovio, da nema nijednoga hrvatskog pisca od Bernardina Splićanina (1495.) do Marijana Jaića (1833.), koji bi pisao sasvim izgovorno, odnosno sasvim korienski. Izgovornim su pravopisom, ustanovljuje Maretić, naši pisci pisali uglavnom onda, kada korien rieči nije bio lako uočljiv, na pr. pčela (bčela), gdje (kdje), zdrav (sdrav), zdenac (stdenac), a korienskim su se pravopisom služili osobito u složenicama, u tvorbi i u mienjanju rieči, na pr. obkoliti, šibka, vrabca (od vrabac), gdje su lako mogli osjetiti postanje pojedine rieči ili pojedinog oblika. Naši stari pisci bili su ipak više etimolozi nego fonetičari.

Korienski se pravopis uglavnom ogleda u čuvanju prvotnih, korienskih ili osnovnih suglasnika, a izgovorni u izjednačivanju suglasnika po zvučnosti i u izpadanju suglasnika iz nekih suglasničkih skupova, pa će za ovo naše razmatranje svakako biti od važnosti, da razgledamo, kako su to provodili naši stari pisci. Uzet ćemo prema spomenutoj Maretićevoj razpravi samo nekoliko suglasničkih skupova:

1. Skup **bc — pc,** na pr. vrabac, vrabca — vrapca, etimoložki piše 28 pisaca, a **fonetički** 2 (Kašić i Ančić).

2. Skup **bh — ph,** koji se javlja samo u složenicama, na pr. obhoditi — ophoditi, pišu svi pisci etimoložki.

3. Skup **bk — pk,** koji se javlja u složenicama, na pr. obkoliti — opkoliti, te u riečima kao šibka — šipka, ljubka — ljupka (od ljubak), pišu naši stari pisci dvojako; složenice pišu svi etimoložki, a primjere kao šibka, ljubka etimoložki pišu 32 pisca, fonetički 14, dok njih 9 koleba pišući bk i pk.

4. Skup **čb — džb,** na pr. svjedočba — svjedodžba etimoložki ima 11 pisaca, a fonetički njih trojica.

5. Skup **sb — zb,** na pr. sbor — zbor, sbližiti — zbližiti, etimoložki piše 1 (Knezović), a fonetički svi drugi. Osam pisaca koleba između sb i zb.

6. U pisanju skupa **sd — zd** isti je omjer kao i kod sb.

7. Skup **sg — zg,** na pr. sgoditi — zgoditi, sgledati — zgledati, etimoložki ne piše nijedan pisac.

8. Skup **tb — db,** na pr. ženitba — **ženidba,** etimoložki piše 20 pisaca, fonetički 29, a 19 ih imaju oboje.

9. Skup **tc — c,** na pr. otca — oca, djetca — djeca pišu stari pisci dvojako: otca — oca: etimoložki 38 — fonetički 12; djetca — djeca: etimoložki 12 — fonetički 59, oboje 11.

10. Skup **zs — s,** na pr. razstaviti — rastaviti, etimoložki 8, fonetički 27, oboje 54.

Ne će biti na odmet, da se ukratko zadržimo i na odrazu glasa ĕ, kako se on javlja kod naših starih pisaca. Puštajući po strani ikavce (čakavci, Bošnjaci, Primorci i Slavonci osim Leakovića), i ekavce (svi kajkavci osim Pergošića), u kojih je taj glas »i« odnosno »e«, iekavci naši, Bokelji i Dubrovčani, pišu ga jednako za duge i kratke slogove, i to ovako: ie — 25 pisaca, ije — 4 pisca, iye — 1 pisac, je — 10 pisaca, ye — 2 pisca, dok dvojica (Ranjina i Nenadić) razlikuju pismom dugo i kratko ĕ, pa za dugo pišu ie, a za kratko pišu je, upravo kao i mi danas.

Osim toga vladala je među našim starim piscima i velika nejednakost u grafici, pa su na pr. za naše današnje ć imali 22 znaka, i to: cch, cchi, ch, chi, chj, chy, ck, cki, cs, csi, k, ki, ky, tch, tchi, tchj, tchy, tj, tky, ty, i još dva znaka s njemačkim oštrim s, a ni kod drugih znakova nije bilo mnogo bolje.

Nezgodnost ovakve pravopisne razkidanosti uvidio je **Ljudevit Gaj.** On je prvi uspješno uznastojao, da se stvori i uredi jedinstven pravopis, kojim bi se služili svi Hrvati (Ljudevit Gaj, Kratka osnova horvatsko-slavenskoga pravopisanja poleg mudroljubneh, narodneh i prigospodarneh temeljov i zrokov, Budim 1830.). Gaj je naime, kako je poznato, proglasio štokavski ěkavski (iekavski) govor hrvatskim književnim jezikom (u tomu je sliedio i staru dubrovačko-dalmatinsku jezičnu i književnu predaju), uredio latinicu za potrebe hrvatskoga jezika i zadržao korienski pravopis, kako je do onda uglavnom bio u običaju kod starih hrvatskih pisaca.

Gotovo istodobno s Gajevom reformom javlja se jezična i pravopisna reforma i kod Srba, koji do onog vremena — za razliku od Hrvata — nemaju vlastite književnosti na narodnom jeziku, nego se služe crkvenoslavenskim ili slaveno-srbskim jezikom. **Kod Srba** je tu reformu uz pomoć Slovenca Jerneja Kopitara proveo **Vuk Stefanović Karadžić.** On je uzeo južno hrvatsko narječje, ijekavski govor, za književni jezik, uredio ćirilicu, prema ruskoj građanskoj, za potrebe književnog jezika i uveo izgovorni pravopis. Od tada je razlika u književnosti s obzirom na jezik i pismo između Hrvata i Srba bila u pismu (Hrvati pišu latinicom, a Srbi ćirilicom), u nekim oblicima (na pr. dat. mn. Hrvati pišu junakom, a Srbi junacima) i u rječničkom blagu književnog jezika te u pravopisu (Hrvati pišu korienski, a Srbi fonetički).

Sliedeći Gajeve političke težnje za ujedinjenjem »južnih Slavena« pod vodstvom Hrvata, neki su hrvatski javni radnici težili za tim, da se provede barem kulturno ujedinjenje, kad nije moglo doći do političkoga. Posljedica toga nastojanja bio je tako zvani bečki književni dogovor godine 1850. Tomu dogovoru prisutstvovali su Hrvati: Ivan Kukuljević Sakcinski, Dimitrije Demeter, Ivan Mažuranić i Vinko Pacel, Srbi: Vuk Stefanović Karadžić,

Đuro Daničić i Stjepan Pejaković, te Slovenac Franjo Miklošič. Na temelju uzrječice »jedan narod treba jednu književnost da ima« zaključili su jednoglasno i ovo: 1. ne valja miešajući narječja graditi narječje novo, kojega u narodu nema, nego je bolje od narodnih narječja izabrati jedno da bude književni jezik; 2. najpravije je i najbolje primiti južno narječje, da bude književno i t. d.

Bečkog književnog dogovora nisu se u svemu držali ni Hrvati ni Srbi. Srbi naime od tog doba sve više pišu ekavskim govorom. **Kod Hrvata su osobito ustali protiv toga dogovora Ante Starčević, Fran Kurelac i Adolfo Veber Tkalčević.**

Starčević je polazio s političkog gledišta pobijajući zlokobnu zabludu nekih, da su Hrvati i Srbi jedan narod, a Kurelac i Veber poricali su spomenute točke toga dogovora (1. i 2.), naučavajući, da za književni jezik ne smije služiti samo jedno narječje, nego da književni jezik ima biti sinteza naših narječja: i štokavskog i čakavskog i kajkavskog.

No dok je Kurelac stvorio neki umjetni jezik držeći se pravila »narječja treba u jedno da izplove, da se sliju u jedno korito, da se sliju u jedno tělo«, dotle je Veber, priznavajući štokavsko južnohrvatsko narječje za temelj hrvatskom književnom jeziku, dopuštao, da i čakavski i kajkavski govor imaju pravo priskakati u pomoć štokavskom govoru tamo, gdje uztreba, a ne valja, pisao je, zapustiti ni jezično bogatstvo starih pisaca hrvatskih.

Osim toga **Hrvati ostaju pri korienskom pravopisu**, što je ovdje najvažnije. Istina je doduše, da u zaključcima bečkog književnog dogovora nije bilo posebno naglašeno izgovorno pisanje, ali da se pod onim »južno narječje« mislilo na takvo pisanje, jasno se vidi na pr. iz ovih Vrazovih riječi: »Ja obilazih naše ondašnje spisatelje, ne bih li ih sklonio, da mi jedan program načinimo i da bečki priedlog tražimo malo promieniti, i Vuka barem na to sklonuti, da nas ostavi pri načinu, koji etimologiju ne ruši«.

I doista, hrvatski pisci i dalje pišu korienskim pravopisom .

Godine 1862. umiešale su se i školske oblasti u pravopisno pitanje. Te godine (29. listopada i 29. studenoga) izlaze po nalogu dvorske kancelarije naredbe, u kojima se nalaže, da se u hrvatskim školama ima upotrebljavati pravopis, koji se od godine 1836. držao uglavnom za književni. Iz primjera věra, děte, sladko, sbor, razčistiti, bezzakonik, svetčanost, kako ih navode naredbe, vidi se, da se određuje korienski pravopis i ĕ za slovo jat (ie — je). Slična je naredba izdana i 19. srpnja 1864.

Godine 1877. bio je sastavljen odbor, u koji su ušli članovi školskog vieća i neki poznati stručnjaci. Taj je odbor zaključio među ostalim, da se ima pisati ie i je za glas ĕ (diete, vjera). Dalje, iako kažu, »da je stvar glede pitanja etimologijskoga i fonetičkoga premalo još iztražena«, ipak ostaju pri korienskom pravopisu propisujući ga ovako:

a) Korien rieči u fleksiji (mienjanje) ostavlja se uviek netaknut, na pr. otac — otče, dohodci, početci.

b) Kod sastava rieči priedlogu se ne mienja suglas, na pr. odpasti, bezkrajan, razsuti.

c) Izvedene rieči neka pričuvaju etymon (korien), na pr. junačtvo, bolestnik.

Odbor je još zaključio, da se tiska posebna knjiga, u kojoj će biti pravopisna pravila i rječnik, ali do ostvarenja toga zaključka nije došlo. Pravopisna načela uz kraće tumačenje i dalje su sastavni dio tadašnjih hrvatskih slovnica. Prvi je priručnik za korienski pravopis (uz fonetički) napisao Marćel Kušar i izdao ga u Dubrovniku godine 1889. pod naslovom Nauka o pravopisu.

Tako je bilo do godine 1892. Te je godine Khuenova vlada, želeći ugoditi Srbima mađaronima, sastavila odbor od pristaša bečkog književnog dogovora i jedinstvenog »hrvatsko-srbskog« jezika. Odbor se odlučio za fonetiku, te je izradba pravopisnog priručnika bila povjerena dru Ivanu Brozu. Njegov priručnik propisao je Odjel za bogoštovlje i nastavu iste godine za hrvatske škole.

Načela izgovornog pravopisa, kako ih je ustanovio **Broz**, a po njemu kasnije dr. Dragutin Boranić, vriedila su uz manje preinake sve do godine 1929., barem u hrvatskim školama. Te je godine **beogradska vlada izdala »Pravopisno uputstvo** za sve osnovne, srednje i stručne škole kraljevine SHS«, što je značilo podpunu prevlast izgovornog pravopisa po srbskom uzoru.

Izgovorni pravopis ipak nije pobiedio. I poslije godine 1892. hrvatski književnici, poglavito oni oko **Matice Hrvatske** i **Družtva sv. Jeronima**, te pravaške i neke druge opozicionalne novine **pišu dulje ili kraće vrieme korienskim pravopisom smatrajući ga ne samo činbenikom hrvatske posebnosti, nego i zgodnijim za hrvatski književni jezik.**

U najnovije doba — sve do svoje smrti izdržali su u korienskom pravopisu **Vladimir Mažuranić** († 1931.) i **braća Radići** (jezikoslovac Ante † 1919., koji je godine 1899. podvrgao oštroj kritici Maretićevu Gramatiku i stilistiku hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika i političar Stjepan † 1928.) Osim toga tim su se pravopisom služile dvie glavne hrvatske političke stranke: Hrvatska stranka prava i Hrvatska seljačka stranka, ostajući vjerne hrvatskim tradicijama. Sve do naših dana pisala je korienskim pravopisom bivša **Seljačka Sloga** u svim svojim izdanjima.

Kad je godine 1939. osnovana banovina Hrvatska, vraćen je Hrvatima prijašnji **Boranićev pravopis** od 1918. nadopunjen nekim slučajevima korienskog pisanja.

Dne 23. lipnja 1941. Ministarstvo nastave Nezavisne Države Hrvatske izdalo je naredbu o hrvatskom pravopisu, u kojoj se među ostalim propisuju neka pravila korienskog pisanja.

Podpun preokret u pravopisu događa se 14. kolovoza 1941., kada je Poglavnik izdao zakonsku odredbu o hrvatskom jeziku, o njegovoj čistoći i o pravopisu.

Godine **1941.** izašla je strožim korienskim pravopisom Poglavnikova knjiga **Strahote zabluda,** a iste godine uvode koriensko pisanje **Narodne novine** te neki domobranski i ustaški listovi.

Poglavnikova zakonska odredba o hrvatskom jeziku, o njegovoj čistoći i o pravopisu propisuje, da hrvatski pravopis ima biti iekavski i korienski, a u čl. 8. kaže, da će Ministarstvo nastave postaviti povjerenstvo, koje ima donieti pravila za novi pravopis. Naredbom br. 53.119 od 30. rujna 1941. postavilo je Ministarstvo nastave povjerenstvo, koje je izradilo pravila za pravopisne promjene i predložilo ih Ministarstvu nastave.

Dne 17. lipnja 1942. pod br. U. m. 1410/42. pozvalo je Ministarstvo nastave Hrvatski državni ured za jezik, da u smislu § 2. zakonske odredbe o osnutku toga ureda, a na temelju pravopisnih načela, koja je izradilo povjerenstvo za jezik, i na temelju odvojenog mišljenja jednog člana istoga povjerenstva izradi nacrt korienskog pravopisa u duhu zakonske odredbe o hrvatskom jeziku, o njegovoj čistoći i o pravopisu.

Hrvatski državni ured za jezik izvršivši zadatak, postavljen spomenutim nalogom, predložio je nacrt korienskog pravopisa Ministarstvu nastave, te je ono izdalo provedbenu naredbu, koju niže donosimo. U mjesecu rujnu 1942. izdao je Hrvatski državni ured za jezik u redakciji svoga člana A. B. Klaića knjigu »Koriensko pisanje«, prema kojoj je uređeno i ovo naše izdanje.

Prema svemu, što je ovdje rečeno, jasno se vidi, da pravopis, koji je propisan provedbenom naredbom Ministarstva nastave od 27. lipnja 1942., nije ništa novo, nego je nastavak starog hrvatskog običaja. Poglavnik je svojim činom od 14. kolovoza 1941. nanovo povezao ono, što je bilo silom prekinuto.

Provedbena naredba k zakonskoj odredbi o hrvatskom jeziku, o njegovoj čistoći i o pravopisu

Na temelju članka 10. zakonske odredbe o hrvatskom jeziku, o njegovoj čistoći i o pravopisu od 14. kolovoza 1941. br. CCXLIX-1083-Z.p.-1941 propisujem ovu provedbenu naredbu:

§ 1.

Za pisanje dvoglasa **ie** i **je**, koji su postali od ě (jat), naređuje se sliedeće:

1. Gdje je u ikavskom govoru dugo i, postalo od ě (jat), **ima se u hrvatskom književnom jeziku pisati ie,** na pr. biel, cviet, diete, liek, riedak, svieća, tielo, zviezda, a gdje je u ikavskom govoru kratko **i,** postalo od ě (jat), ima se kao i dosad pisati **je,** na pr. djeca, mjesto, pjesma, susjed, tjerati.

2. Skup ie jednosložni je dvoglas, te se **ne smije razstavljati,** na pr. ri-edak, li-ep, sni-eg, sni-ega, nego rie-dak, liep, snieg, snie-ga.

3. Od dugog ie postaje kratko je u ovim slučajevima:

a) u oblicima i izvedenicama: diete — djeteta, djeca, djetinjski; biel — bjelji, bjelina; liep — ljepši, ljepota; Niemac — Njemačka; rieč — rječnik, rječit; vienac — vjenčić, vjenčati; zamieniti — zamjenjivati, zamjenik i t. d.;

b) u dugoj množini (na **-ovi**) jednosložnih imenica, koje u 1. i 2. padežu jednine imaju jednaki naglasak, na pr. cviet, cvieta (ikavski: cvȋt, cvȋta) — cvjetovi; snieg, sniega, (ikavski: snȋg, snȋga) — snjegovi; viek, vieka (ikavski: vȋk, vȋka) — vjekovi; žlieb, žlieba (ikavski: žlȋb, žlȋba) — žljebovi. Onakve imenice, koje u 2. padežu jednine imaju drugačije naglaske nego u 1. padežu, zadržavaju u dugoj množini ie, na pr. liek, lieka, (ikavski, lȋk, lȋka) — liekovi; briest, briesta (ikavski: brȋst, brȋsta) — briestovi.

4. Iza r ne dolazi prema ie kratko je, nego samo e: vrieme — vremena, brieg — bregovi, priek — preči. Ali ipak ostaje **je** u nekim slučajevima, kao što su: crjepovi, pogrješka, strjelica, vrjednoća.

5. Izpred o i izpred j ikavsko i ostaje i u iekavskom i: cio (ciel), dio (diel), htio (ali htjela), Biograd (na moru), sijati, grijati, smijati se, ali sjeo (ne — sio), jeo (ne — io), sreo (ne — srio), vreo (ne — vrio), zreo (ne — zrio).

6. U dugim slogovima ne piše se ie nego je:

a) u 2. padežu množine imenica, koje u 1. padežu jednine imaju kratko **je:** djelo — djela, vjera — vjera, medvjed — medvjeda, koljeno — koljena;

b) u kosim padežima i u prošlom glagolskom prilogu kad **je** stoji izpred dva suglasnika, od kojih je prvi **l, lj, n, r, v:** drvodjelac — drvodjelca, ponedjeljak — ponedjeljku, zasjenak — zasjenkom, primjerak — primjerci, nadjevak — nadjevcima, vidjeti — vidjevši;

c) u umanjenicama, kao što su djelce (od djelo), sjenka (od sjena);

d) u nekim imenicama od milja (hipokoristici): djeva (prema djevica), djedo (prema djed), Stjepo (prema Stjepan);

e) u nekim glagolima: namještati (prema namjestiti), zamjerati (prema zamjeriti).

§ 2.

Od jednosložnog dvoglasa ie valja razlikovati:

1. dvosložni skup ie u tuđim riečima, na pr. hieroglif, Orient, garsoniera (§ 6.);

2. dvosložni skup ije, koji je po postanju različit od **ie.** Takvo **ije** dolazi:

a) u 2. padežu jednine i u 1. padežu množine imenica na **-ija:** biskupije, nacije (§ 6.), davorije, Ilije, pukovnije, zmije;

b) u oblicima zamjenica i komparativa, i u prilozima, na pr. čije, čijega, čijem — čistije, novijega, zdravijem — prije, poslije;

c) u oblicima (sadašnje vrieme, trpni pridjev) i glagolskim imenicama glagola: biti, gnjiti, ikriti, liti, miti, piti, šiti, viti, brijati, sijati, smijati se, vijati, smjeti, umjeti, (do)spjeti, (pro)htjeti se, na pr. bijem, biješ, bije, bijemo, bijete, bijen, bijenje; grijem, griješ, grije, grijemo, grijete; smijem, smiješ, smije, smijemo, smijete;

d) u obliku nije, te u riečima ijedan, nijedan;

e) u tuđim riečima kao Arije, Poncije — studije, studijem, Poncijem, Verdijem — **Poncijev,** Verdijev — arijevac, arijevski (§ 6.).

§ 3.

Za pisanje korienskim pravopisom naređuje se:

1. a) **Izjednačivanje suglasnika po zvučnosti ne označuje se u pismu**, na pr. vrabci (od vrabac), dohodka (od dohodak), grozdka (od grozdak), hrbta (od hrbat), gibka (od gibak), riedka (od riedak), mrzka (od mrzak), jednačba, glasba, svatba, otačbina, zadušbina, naručbenica, zubčanik, šibčica, rožčić, ženitba, Zagrebčanin, blažče, hljebčić, obrazčić, pripoviedka, šibka, opazka, robkinja, klubko, Vladko, potrebština, lupežtina, zubčan, drugčiji, klubski, gladčati, grizkati, dubsti, grebsti, muzti, bezcjen, beznačajan, obezčastiti, izćuškati, izkaz, izpit, izsjeći, iztok, izzviždati, izžliebiti, nadkonobar, nuzprostorija, obći, obkoliti, obsada, obtok, odkriti, podkopati, predpostavka, razkopati, razsijati, razsvjeta, ražalostiti, uzhit, uzkrsnuti, petdeset, šestdeset, devetdeset, naleđke, natražke, kadkad.

b) **Imenice s dočetkom -tvo** (od starijeg **-stvo**), ako su izvedene od osnove, koja se svršava na **c, č, k, g, z, ž, valja pisati s dočetkom -čtvo odnosno -žtvo**, na pr. samačtvo, pjevačtvo, vojničtvo, družtvo, množtvo, knežtvo, lupežtvo. Isto tako i pridjevi s dočetkom **-ki** (starije **-ski**), kojima se osnova svršava na **g, z, ž**, pišu se s dočetkom **-zki** odnosno **-žki**, na pr. englezki, francuzki, filoložki, pažki, požežki, pražki, ubožki, parižki, vitežki, mužki, lupežki.

2. **Slovo n izpred b i p ostaje**, na pr. jeftinba, hinba, nastanba, obranbeni, zelenbać, jedanput, stranputica.

3. **Slova d i t redovito ostaju iza s, z, š, ž u skupovima od tri suglasnika**, na pr. bolestna (od bolestan), žalostna (od žalostan), bolestnik, častnik, dužnostnik, vjestnik, pestnica, mastnoća, vrstnoća, gostba, izvlastba, listka (od listak), čeljustka, daždka (od daždak), šestnaest, grozdna (od grozdan, drugo je grozan), nuždna (od nuždan), kazalištni, sveučilištni, zemljištni, ustmen, daždnjak.

4. **Slova d i t redovito ostaju izpred c, č, s, š**, na pr. srdce, dlietce, otca, sudca, dohodci, dobitci, Mletci, patče, sirotče, govedče, sudčev, otčev, srdčan, (na pr. grč), Gradčanin, Mletčanin, gospodstvo, srodstvo, brodski, susjedski, hrvatština, gospodština.

§ 4.

Pod pravila iz predhodnog paragrafa ne podpadaju rieči:

1. **u kojima bi se našla dva d.** Pisat će se dakle: odavna, oderati, odieliti, podanik, odahnuti. Izuzimaju se rieči, gdje je pisanje **dd** neobhodno potrebno za razumievanje, na pr. preddvorje, poddialekt, poddnevnik;

2. **u kojima dolazi priedlog s kao sastavni dio složenice**, na pr. zbiti, zdjela, zdravlje, zgrabiti, nezgrapan, ozbiljan, suzbiti, zgoda;

3. **u kojima dolazi skup stl**, na pr. rasla (prema rastao), raslina, sraslica;

4. **rieči, u kojima se veza s korienskim suglasnikom više ili manje zatrla**, odnosno kojima se pisanje po zvučnom načelu obćenito potvrđuje iz velike davnine, na pr. braco, djeca, dječji, dječak, gdje, iza, kriška, luckast, ljestve, mast, natjecati se, natječaj, nozdrva, očinski, očuh, poočim, požnjak, predšasnik, priča, srčan (junačan), svečan, vazda, vježba, vršnjak, zapučak, zgusnuti se. Sve ovakve rieči imaju se navesti u pravopisnom rječniku.

§ 5.

Propisi ove naredbe ne odnose se na pisanje prezimena i zemljopisnih imena. Ona se pišu i dalje, kako se uobičajilo, na pr. Bijelić, Slijepčević, Bošković, Drašković, Juzbašić, Muradbegović, Ljupča planina, Čvrsnica, Gračani, Vrapče, ali u zemljopisnim imenima **ije**, postalo od ĕ (jat), valja zamieniti s **ie**, na pr. Bieljina, Osiek, Priedor, Rieka.

§ 6.

Za pisanje tuđih rieči naređuje se:

1. **Ostaje u pismu zvučni suglasnik izpred bezzvučnoga** u predmetcima **ab-, ob-, sub-, ad-**, na pr. absolutan, observatorij, substancija, adhezija.

2. **Između i-e ne umeće se j, osim na kraju rieči te izpred nastavaka za oblike i tvorbu**, na pr. hieroglif, garsoniera, orient; ali se piše: Arije, Poncije — studije (2. padež jednine i 1. padež množine od studija), studijem (7. padež od studij), Poncijem, Verdijem (7. padež od Poncije, Verdi) — Poncijev, Verdijev; arijevac, arijevski.

3. **Između i-a ne umeće se j, osim na kraju rieči i u izvedenicama izpred hrvatskih dočetaka**, kao što su **-ac, -alac, -anac, -anski, -anstvo.** Prema tome piše se bez **j**: cian, Siam, dialog, Diana, piaster, trializam, alianca, Efialt, gladiator, Iliada, kariatida, miliarda, miriada, salmiak, socialist, trivialan, amoniak, materializam, meridian, provincial i t. d.

Na kraju se piše -ija: a) u 1. padežu jednine i u 2. padežu množine, na pr. hrija, arija, Indija, studija, variacija; b) u 2. padežu jednine i množine imenica s dočetcima **-ije, -ij, -io, -i**, na pr. Arija, Poncija (2. padež jednine od Arije, Poncije), kolegija (2. padež jednine i množine od kolegij), studija (2. padež jednine i množine od studij i studio), Verdija (2. padež od Verdi).

Ostaje j u izvedenicama, kao što su: Indijac, gimnazijalac (gimnazijalka), Belgijanac, (Belgijančev), komedijaš (komedijaški), arijanski, arijanstvo.

§ 7.

Izradba pravopisnog priručnika u smislu ove provedbene naredbe povjerava se Hrvatskom državnom uredu za jezik.

§ 8.

Do izdanja novog pravopisnog priručnika vriede i dalje pravila, kako su propisana u VIII. izdanju Boranićeva pravopisa (od godine 1941.), i propisi ministarske naredbe o hrvatskom pravopisu od 23. lipnja 1941., koliko se ne protive ovoj provedbenoj naredbi.

§ 9.

Ova provedbena naredba zadobiva pravnu moć danom proglašenja u Narodnim novinama, a poslije 1. siečnja 1943. zabranjuje se upotreba bilo kakvog drugog pravopisa, protivnog slovu i duhu ove provedbene naredbe.

U Zagrebu, dne 27. lipnja 1942.

Ministar nastave:

Ratković, v. r.